

До спеціалізованої вченої ради ID10604
Державного некомерційного
підприємства «Державний університет
«Київський авіаційний інститут»»
03058, м. Київ, просп. Любомира Гузара, 1

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Мироненко Марини Олександрівни
на тему: «Адміністративно-правове регулювання
здійснення медіації нотаріусом»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право

Актуальність теми дисертаційної роботи. У дисертації здійснено комплексний аналіз сучасного стану адміністративно-правового регулювання здійснення медіації нотаріусом, визначено перспективи його розвитку та розроблено теоретико-практичні рекомендації щодо вдосконалення законодавства. Дослідження відзначається високою актуальністю з огляду на необхідність впровадження альтернативних способів вирішення спорів в Україні, розвантаження судової системи та підвищення правової культури громадян. Авторка влучно підкреслює, що нотаріальна медіація є дієвим правовим інструментом превентивного вирішення спорів, що відповідає кращим світовим практикам.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження Мироненко М. О. відповідає основним науковим напрямам розвитку науки адміністративного права в Україні. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 р., затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.2011 № 942 (із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 09.05.2023 № 463); Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 рр., затвердженої Указом Президента України від

27.09.2021 № 487; Указу Президента України «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 № 722/2019, а також у межах плану наукових досліджень Факультету права та міжнародних відносин Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»» (далі – ДНП «ДУ «КАІ»») та, зокрема, кафедри конституційного та адміністративного права «Забезпечення конституційних прав громадян в контексті конвенційних зобов'язань України» (шифр №71/13.01.02Н); теми: «Людиноцентричність публічного права України» (державний реєстраційний номер 0124U003363, шифр №53-2022/13.01.02).

Наукова новизна, основні наукові положення, висновки та рекомендації. Сукупний аналіз теоретичних положень дисертаційної роботи дозволив виділити результати, що мають суттєву наукову новизну. Зокрема:

вперше:

- розроблено пропозиції до Закону України «Про нотаріат» щодо підготовки нотаріусів у сфері медіації, розширення його прав і обов'язків, забезпечення гарантій діяльності нотаріуса у сфері медіації та відповідальності нотаріуса, який здійснює медіацію;
- запропоновано наділити нотаріуса такими правами, як: пропонувати медіацію особам, заінтересованим у вчиненні нотаріальної дії за наявності конфлікту (спору) між ними; самостійно визначати методи проведення медіації з дотриманням вимог законодавства, правил її проведення та етичних правил медіатора (нотаріуса-медіатора); перевіряти на початку медіації повноваження учасників процедури (встановлювати особу та обсяг повноважень уповноважених представників сторін конфлікту (спору) та іншими;
- виокремлено обов'язки нотаріуса у сфері медіації, а саме обов'язки: неухильно дотримуватися Закону України «Про медіацію», основних принципів медіації, професійної етики медіатора; зберігати у таємниці відомості, які стали йому відомі в процесі підготовки та проведення медіації;

ознайомити сторін конфлікту (спору) з правилами проведення медіації, надавати їм всю інформацію, яка необхідна для проведення медіації та інші;

удосконалено:

- положення щодо стану правового регулювання медіації в Україні та норми Закону України «Про медіацію»;

- характеристику сучасного значення органів нотаріату для правової системи;

- поняття «адміністративно-правове регулювання нотаріальної діяльності»;

- підхід до розуміння об'єкта адміністративно-правового регулювання діяльності нотаріусів;

- положення про переваги нотаріального посвідчення угоди за результатами медіації;

дістали подальшого розвитку:

- структура концепції медіації: присутність медіатора (третьої незалежної, неупередженої, нейтральної особи, яка не є учасником спірних правовідносин), добровільність участі учасників медіації, конфіденційність процедури та її спрямованість на вироблення сторонами взаємовигідного спільного рішення щодо спору;

- теоретичні напрацювання про роль та значення медіації у суспільстві та державі тощо.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження. Результати дисертаційного дослідження мають вагомe теоретичне значення, оскільки поглиблюють розуміння правової природи нотаріальної медіації та визначають місце нотаріату у системі адміністративно-правових відносин. Практичне значення роботи полягає у розробці конкретних пропозицій щодо вдосконалення законодавчого регулювання діяльності нотаріусів у сфері медіації, а також методичних рекомендацій з організації та проведення

медіаційних процедур. Отримані результати вже впроваджені у практику окремих приватних нотаріусів та у навчальний процес ДНП «ДУ «КАІ».

Характеристика основних положень дисертації. Структура й обсяг дисертаційної роботи зумовлені метою, завданнями і предметом дослідження. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. У вступі дисертації зазначено актуальність теми дослідження, відображено зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено її мету й завдання, об'єкт і предмет, а також методи дослідження, сформульовано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів роботи, зазначено про апробацію результатів дослідження та публікації за темою дисертації.

Загалом у першому розділі дисертації «Теоретико-правові та методологічні засади дослідження адміністративно-правового регулювання здійснення медіації нотаріусом» розкрито сутність і правову природу медіації, визначено поняття та ознаки адміністративно-правового регулювання нотаріальної діяльності, досліджено історичні етапи становлення нотаріату в Україні та особливості його сучасного правового статусу, а також з'ясовано місце інституту медіації у правовій системі.

У другому розділі «Загальна характеристика діяльності нотаріуса у сфері медіації» дисертаційного дослідження проаналізовано зарубіжний досвід упровадження медіації в нотаріальну діяльність, розкрито предмет діяльності нотаріуса як медіатора, виокремлено принципи здійснення медіації нотаріусом, а також визначено переваги нотаріального посвідчення угод, укладених за результатами медіації.

Третій розділ дисертації «Основні напрями удосконалення та перспективи розвитку адміністративно-правового регулювання медіації у нотаріальній діяльності» присвячено визначенню шляхів удосконалення адміністративно-правового статусу нотаріуса, який здійснює медіацію,

детальному опису етапів і порядку проведення процедури медіації нотаріусом, а також формуванню етичних вимог і гарантій відповідальності нотаріуса-медіатора.

Варто відзначити, що кожен із розділів дисертаційної роботи завершується обґрунтованими висновками. На основі аналізу адміністративно-правових засад здійснення медіації нотаріусом у дисертації вирішено поставлені завдання наукового дослідження і запропоновано рекомендації науково-теоретичного й законодавчого змісту, що дозволило авторці зробити низку розгорнутих загальних висновків. Водночас М. О. Мироненко, з урахуванням зарубіжного досвіду, а також сучасних викликів і проблем, які наявні у сфері правового регулювання медіації та нотаріальної діяльності, сформувала авторські пропозиції щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства України, які вирізняються актуальністю відповідно до умов сьогодення.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації, її окремих положень та оформлення.

1. У підрозділах 3.1 та 3.2 авторка пропонує конкретні шляхи удосконалення адміністративно-правового статусу нотаріуса та порядок проведення медіації. Проте аналіз носить переважно нормативно-догматичний характер і не супроводжується кількісними чи якісними емпіричними даними щодо ефективності запропонованих механізмів у практиці інших держав або в експериментальних умовах в Україні. Відсутність статистичних даних чи результатів опитувань нотаріусів і медіаторів також ускладнює оцінку реального рівня підготовки нотаріусів до виконання функцій медіатора. З метою підвищення наукової новизни дисертації варто доповнити дослідження даними соціологічних чи правозастосовчих опитувань та прикладами успішних практик із зарубіжних юрисдикцій, що дозволить аргументованіше обґрунтувати перспективність законодавчих змін.

2. У підрозділі 2.2 авторка аналізує предмет діяльності нотаріуса як медіатора і стверджує, що більшість спорів є «медіабельними» в межах нотаріальної медіації. Водночас питання можливих конфліктів інтересів, які можуть виникати, якщо нотаріус одночасно виступає як медіатор і як особа, що посвідчує угоди за результатами медіації, досліджено недостатньо. Залишається відкритим, як забезпечити баланс між неупередженістю медіатора та виконанням нотаріусом своїх функцій, що мають імперативний характер. Не визначені також запобіжники уникнення тиску на сторони під час посвідчення угоди після медіації. Це може створити ризик зниження довіри до процедури нотаріальної медіації.

3. У підрозділах 3.2 та 3.3 дисертації розроблено етапи проведення медіації та етичні вимоги до нотаріусів. Разом з тим, не приділено уваги питанням цифровізації процесу нотаріальної медіації, зокрема проведенню онлайн-медіацій, електронному посвідченню угод та використанню цифрових платформ. Це є особливо актуальним з огляду на виклики, пов'язані з пандемією COVID-19 і розвитком електронного нотаріату в Україні.

Водночас варто зауважити, що наведені зауваження мають рекомендаційний характер, тому не впливають на важливість наукової новизни та цінності дисертації, а також не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження М.О. Мироненко.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. Дисертація не містить текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Використання наукових праць інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Загальний висновок. Дисертація Мироненко Марини Олександрівни на тему «Адміністративно-правове регулювання здійснення медіації нотаріусом» є завершеною науковою працею, яка містить нові науково обґрунтовані результати, що мають вагоме теоретичне та практичне значення.

Дисертаційна робота виконана на високому теоретичному рівні. За актуальністю, ступенем наукової новизни, практичним і теоретичним значенням отриманих результатів та повнотою їх викладу у наукових публікаціях, робота відповідає Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ № 167 від 06.03.2019 р., а також наказу МОН України № 1220 від 23.09.2019 р. «Про опублікування результатів дисертації на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук». Оформлення дослідження відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», а Мироненко Марина Олександрівна на підставі публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензент:

доцент кафедри
цивільного права і процесу,
заступник декана
Факультету права та міжнародних відносин
Державного некомерційного підприємства
«Державного університету
«Київський авіаційний інститут»»,
кандидат юридичних наук

Григор

Ніна ТРОЦЮК

